

Ν. Γεωργιάδης: Διανύουμε εποχή χωρίς πρωτοπορίες

Ο διαπρεπής σκηνογράφος και ζωγράφος, μιλάει στην «Κ» για τις νέες του δουλειές

Οταν ο καρδινάλιος Μαζαρίνος θέλησε να εισαγάγει στη Γαλλία το πλέον χαρακτηριστικό δημιούργημα της ιταλικής σκηνικής τέχνης, την όπερα, το κοινό των αυλικών μίλουσε για την παράσταση με ένα θαυμασμό δίχως όρια εντυπωσιασμένο από τα σκηνικά του Torelli που δεν άργησε να ονομάσει μάγο. Από τότε έχουν βέβαια περάσει πάνω από τρεις αιώνες (ο Torelli έκανε την πρώτη του παράσταση στο Παρίσι στις 2 Μαρτίου 1674), αλλά η σκηνή συνεχίζει να έχει πάντα την ανάγκη των μάγων της για να μπορεί να γοητεύει, αλλά και να επιβιώνει.

Ενας από τους σημερινούς μάγους της σκηνής, ο Νίκος Γεωργιάδης, μας μιλάει για την τέχνη, αλλά και γενικότερα για τη φιλοσοφία του θεάματος που δεν παύει να τον απασχολεί.

— Ζούμε σήμερα στην εποχή του σκηνοθέτη που έχει επιβληθεί, έχει γίνει κατά κάποιο τρόπο «το αναγκαίο κακό» της θεατρικής ζωής του καιρού μας.

— Υπάρχει, μια και θέτετε το πρόβλημα επί τάπητος, μία γενιότερη «δυσκολία» στον κόσμο του θεάματος, ένα αδιέξοδο. Ο σκηνοθέτης είναι μια λογική πρόταση για την επίλυση του προβλήματος. Καλείται για να επωμισθεί, τρόπον τινά, το ρόλο της σανίδας σωτηρίας. Στην όπερα για παράδειγμα είναι υποχρεωμένος, πρέπει να περάσει στο κοινό με τρόπο παραδεκτό την αισθηματολογία του λιμπρέτο. Το ρεπερτόριο του 19ου αιώνα δεν εγκατέλειπε τις σκηνές, αρέσει βλέπετε σε όλο τον κόσμο. Ο σκηνοθέτης όπως και ο σκηνογράφος άλλωστε, αν και δεν είναι ο δεύτερος που παίρνει τις τελικές αποφάσεις τις περισσότερες φορές έχουν να παλέψουν με μια αντίληψη του παρελθόντος για μια παρουσίαση του παρόντος. Ο κίνδυνος να στραφεί κανείς στις εύκολες λύσεις, αν δεν μπει σε μια διαδικασία έρευνας, είναι μεγάλος. Νομίζω πως ο σκηνοθέτης μαζί με το σκηνογράφο πρέπει να δημιουργήσουν, μένοντας πιστοί στο έργο, έναν κόσμο όπου όλα να γίνονται πιθανά. Να υπάρχουν αληθινές συμπεριφορές που θα είναι απόρροια μιας πραγματικής διείσδυσης στο έργο, άσχετες από τη μόδα ή την avant garde της στιγμής.

Προτάσεις-κλισέ

— Η πρωτοπορία κατά πόσον είναι αντισυμβατική και χρήσιμη όπως την αντιλαμβάνεται κανείς σήμερα;

— Για να είμαι απόλυτα ειλικρινής δεν νομίζω ότι υπάρχει πρωτοπορία αυτή τη στιγμή. Αυτά που σερβίρονται ως πρω-

τοποριακά είναι προτάσεις-cliché που επαναλαμβάνονται εδώ και καιρό. Τα μαύρα γυαλιά και τα αδιάβροχα δεν λειτουργούν πάντα. Είτε πρέπει να βρούμε άλλες λύσεις, είτε να έχουμε την εντιμότητα να παραδεχτούμε πως είμαστε μπροστά σε ένα αδιέξοδο. Καθένας μας δίνει τις απαντήσεις του στην κρίση με τα μέσα που διαθέτει: την εξμύναδα, το ταλέντο ή την ανοησία του. Είναι

— Είναι όμως απαράδεκτο να δημιουργεί κανείς εντυπώσεις αγνώστου ολωσδιόλου την ύπαρξη του έργου για το οποίο δουλεύει. Το να παρουσιάζει ένα σκηνοθέτης τον Ιούλιο Καίσαρα του Haendel στο μουσείο φυσικής ιστορίας στην πτέρυγα των δεινοσαύρων (συνέβη πρόσφατα) δεν έχει νόημα. Θα ήταν πολύ πιο έντιμο από την πλευρά του σκηνοθέτη και του διευθυντή της όπερας να παραγγείλουν σε ένα συνθέτη μια όπερα για δεινοσαύρους.

— Μήπως συνθέτες, δραματουργοί και γενικά η καλλιτεχνική δημιουργία περνάει κρίση;

— Ονομάστε το όπως σας αρέσει, κρίση, αδιέξοδο, αλλαγή ηθών, γεγονός είναι πως η παραγωγή είναι μειωμένη σε σχέση με τον προηγούμενο αιώνα, για παράδειγμα, και λιγότερο ενδιαφέρουσα ίσως για το κοινό. Ποτέ δεν ξενύχτησε κανείς μπροστά στο θέατρο περιμένοντας να βρει μια θέση για την όπερα που γράφτηκε χθες, ενώ το κάνει για την Traviata. Υστερα ο «εξευτελισμός» της εικόνας (εννώνω την πληθώρα εικόνων που μας βομβαρδίζουν χωρίς να κάνουν αυτή την στιγμή καμία κριτική για την αισθητική τους) — μας υποχρεώνει να βρούμε άλλες λύσεις. Να προτείνουμε καινούργιες φόρμες visual, αλλά και δραματουργικές.

Δύο τέχνες

— Η αίσθησή σας βαραινεί περισσότερο για τη σκηνή ή για τη ζωγραφική, μια που υπηρετείτε και τις δύο τέχνες;

— Είναι το ίδιο πρόβλημα με διαφορετική μορφή. Είναι τα μέσα εργασίας, το υλικό το ίδιο που καθορίζει τη στάση μου. Είναι σίγουρα ευχάριστο να ζωγραφίσεις κανείς ένα μπουκέτο τουλίπες ή μια νεκρή φύση, μόνο που δεν έχει πια κανένα νόημα. Οταν ο Manet ζωγράφιζε είχε τη χαρά και την ικανοποίηση να δουλεύει το χρώμα κατευθείαν, απόφιο. Είχε μια άμεση σχέση με το υλικό του και αυτό είναι η πεμπτούσια της σχέσης του καλλιτέχνη με το έργο του. Καταλαβαίνετε λοιπόν γιατί ψάχνω και γιατί αρνούμαι να ζωγραφίζω νεκρές φύσεις και να σερβίρω τη

σουμάδα της συναισθηματολογίας του 19ου στη σκηνή.

— Εν άλλους λόγους όχι στην καλλιτεχνική τυμβωρυχία, όχι στα chichés της κακώς εννοούμενης πρωτοπορίας.

— Είναι προς αποφυγή και συμφωνώ απόλυτα. Τελικά, όταν δει κανείς τα πράγματα με περισσότερη ψυχραιμία καταλαβαίνει πως πρόκειται για ατλουστεύσεις που δεν έχουν κανένα νόημα ει

Συνέντευξη στη **MARIA ΓΥΠΑΡΑΚΗ**

μη μόνο να εντυπωσιάσουν και να επισφραγίσουν τη βασιλεία του chiché. Η avant garde ήταν νομίζω, όσο και να φαίνεται παράδοξο ή ύποπτο, μια αντίδραση που μας ήρθε από τις χώρες όπου η ελευθερία εκφράσεως ήταν στην παρανομία. Οταν δένονται τα χέρια του καλλιτέχνη και όταν φιμώνεται ο λογοτέχνης είναι επόμενο πως το ξέσπασμα θα φανεί από κάποιο άλλο δρόμο. Αναρωτιέμαι γιατί η σκηνική avant garde εμφανίστηκε πρώτα στις χώρες δορυφόρους της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως και όχι στην Αμερική όπου η αφηρημένη ζωγραφική βρισκόταν στο αποκορύφωμά της. Όπως και να έχει το πράγμα οι ανάγκες σήμερα είναι διαφορετικές. Πρωτοπορία θα πει να μπορεί κανείς να ζυγίζει τα υπέρ και τα κατά και να μην ορρωδεί μπροστά στην τρομοκρατία των δήθεν πρωτοποριακών.

Το μπαλέτο

— Η συνεργασία σας με τον Rudolf Nouréev άφησε εποχή στην ιστορία του μπαλέτου. Μια τεράστια επιτυχία, αλλά και μια μοναδική εμπειρία ίσως.

— Το μπαλέτο είναι πολύ πιο δεσμευτικό και πολύ πιο συγκεκριμένο από την όπερα ή το θέατρο. Οι κανόνες είναι αυστηροί και η κίνηση περιορίζει τις σκηνογραφικές ελευθερίες. Ο Nouréev πρέπει να ξέρετε είχε έναν τεράστιο σεβασμό για τον κλασικισμό, τον οποίο και υπηρέτησε με συνέπεια μέχρι το τέλος. Είχε το θάρρος να επιμένει και να δουλεύει με τρόπο επιστημονικό και να μπορεί να αναβώνει τον κλασικισμό αυτό δίχως να καταφεύγει στο μελό. Υπήρχε ένας απόλυτος σεβασμός για την αναβίωση αυτή κάθε φορά που συνεργαζόμασταν. Ίσως αυτός ο σεβασμός να ήταν και ο λόγος της επιτυχίας, δεν ξέρω...

— Το να φανούν πάνω στη σκηνή και μάλιστα σε πλήρη αρμονία και οι δύο απόψεις (σκηνοθετική-σκηνογραφική ή χορογραφική-σκηνογραφική) καταλαβαίνω πως είναι κάτι παραπάνω από σημαντικό για τη γνώμη σας.

— Ακριβώς, γιατί αυτό είναι το αποτέλεσμα μιας σοβαρής σκέψης και όχι κάποια απλή επίδειξη. Είναι ένας τρόπος να δείξει κανείς το σεβασμό του στο συνθέτη ή τον δραματουργό, αλλά και στο κοινό που καμιά φορά είναι θύμα όλων αυτών των παρεξηγήσεων. Δεν είναι έντιμο να αγνοεί κανείς τις πολιτιστικές εξελίξεις. Θέλω να πω δεν είναι δυνατόν να μένεις πιστός στον αλεξανδρινό του Ρακίνα από τη μια και από την άλλη να βγάζεις τους ηθοποιούς ως runk. Η οπτική καινοτομία όταν δεν είναι αποτέλεσμα μιας σοβαρής μελέτης δεν έχει κανένα νόημα.

— Για τον προσεχή Οκτώβριο, το Μέγαρο Μουσικής στην Αθήνα προγραμματίσει την Clemenza di Tito του Mozart σε σκηνοθεσία του Μιχάλη Κακογιάννη και σκηνικά - κοστούμια Νίκου Γεωργιάδη, ενώ η γκαλερί Ζουμπουλάκη οργανώνει έκθεση με πίνακες ζωγραφικής σας.

— Η Clemenza di Tito είναι η παραγωγή του φεστιβάλ της Aix-en-Provence του 1988 που πριν φτάσει στην Αθήνα θα περάσει από τη Μασσαλία.

Ηταν κι αυτό μια δουλειά που προσπάθησε να σεβαστεί όλα όσα είπαμε παραπάνω. Αποφασίσαμε με τον σκηνοθέτη να μεταφέρουμε τη δράση σε μια Ρώμη του 18ου αιώνα. Και θα σας πω αμέσως το γιατί. Ο 18ος ήταν ο αιώνας της πεφωτισμένης δεσποτείας και το έδαφος ήταν πρόσφορο για πράξεις μεγαλοψυχίας. Η πολιτική, αλλά και η φιλοσοφική τοποθέτηση της εποχής ενθαρρύνουν μια τέτοια πρωτοβουλία. Υστερα είναι και η ίδια η μουσική του Mozart που

Ο Νίκος Γεωργιάδης ανάμεσα στις κούκλες που φιλοτέχνησε για τον «Καρνοθαύστη», κατά σκηνοθεσία Ρ. Νουρέγιεφ στο Παρίσι.

μας υπαγορεύει ορισμένες καταστάσεις. Αν γίνει για ένα τέτοιο έργο μια πιστή, οπτικά, αναπαράγωγή της αρχαίας Ρώμης καταλαβαίνεται ποιο θα είναι το αποτέλεσμα: μια μουσειακή αναπαραγωγή. Νομίζω πως τέτοιου είδους λύσεις δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον.

Περί «αμεσότητας»

— Κατά πόσον όμως αυτές οι μεταφορές μπορούν να οδηγήσουν σε λάθος δρόμους;

— Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές, συνταγές. Το να φέρει κανείς το έργο κοντά στο κοινό με τρόπο καθημερινό δεν είναι απαραίτητο, ούτε καν σκόπιμο. Κινδυνεύει να φτάσει κανείς σε ακρότητες, για

να μην πω γελοιότητες. Δεν μπορούμε σήμερα να δείχνουμε επί σκηνής Ρωμαίες ματρόνες να παίρνουν το τσάι τους στο σαλόνι. Αυτά έγιναν κάποια στιγμή στον αμερικάνικο κινηματογράφο της δεκαετίας του '30, αλλά νομίζω πως δεν είναι ενδεχόμενες μεταφορές. Δυστυχώς, όμως, πολύ σοβαρή σκέψη στον περίγυρο δεν βλέπω! (Θυμάμαι τις σκηνές από τη Manon στο Palais Garnier. Το δακρύβρεχο μυθιστόρημα του αββά Prevost ειδικά από τον Mackmillan και τον Γεωργιάδη κρατούσε με κομμένη την ανάσα το κοινό της όπερας*)

— Εχω κρατήσει μια υπέροχη ανάμνηση από την παράσταση της Manon, ποτέ ο θάνατός της δεν με είχε συγκινήσει τόσο πο-

πολιτισμικό στοιχείο με πολύ σοβαρό τρόπο.

Τελικά, για να το πούμε με απλά λόγια, πρέπει ο σκηνοθέτης και ο σκηνογράφος να σκεφθούν πολύ σοβαρά τι θα κερδίσουν και τι θα χάσουν από τα πιθανά πολιτιστικά δάνεια και τις ενδεχόμενες μεταφορές. Δυστυχώς, όμως, πολύ σοβαρή σκέψη στον περίγυρο δεν βλέπω! (Θυμάμαι τις σκηνές από τη Manon στο Palais Garnier. Το δακρύβρεχο μυθιστόρημα του αββά Prevost ειδικά από τον Mackmillan και τον Γεωργιάδη κρατούσε με κομμένη την ανάσα το κοινό της όπερας*)

— Εχω κρατήσει μια υπέροχη ανάμνηση από την παράσταση της Manon, ποτέ ο θάνατός της δεν με είχε συγκινήσει τόσο πο-

λύ επί σκηνής, ούτε στον Puccini ούτε στον Massenet. Η αισθητική συγκίνηση ήταν τόσο μεγάλη που νομίζω πως δεν πρόκειται να ξεχάσω το δάσος με τα караβόσχοινα που τράβαγε σιγά σιγά το ευαίσθητο και ταλαίπωρο σώμα της Manon μακριά από τη ζωή.

— Χαίρομαι που μου το λέτε, χαίρομαι που σας άρεσε.

(Νομίζω πως η ικανοποίησή του ήταν πέρα για πέρα αληθινή)

* Οι παραστάσεις της Manon άρχισαν στη Scala του Μιλάνου στις 16 Απριλίου. Μουσική: Massenet. Χορογραφία: Mackmillan. Σκηνικά και κοστούμια: Γεωργιάδης.

Απλά μαθήματα κινητής τηλεφωνίας...

Από "κάποιον" θα ακούσετε κάτι για την κινητή τηλεφωνία.

Από "κάποιον" θα επιλέξετε Δίκτυο και τηλέφωνο.

Από "κάποιον" θα αγοράσετε "κάποια" μπαταρία και φορτιστή.

Από "κάποιον" θα ζητήσετε εγκατάσταση και στο αυτοκίνητο.

Από "κάποιον" θα χρειασθείτε υποστήριξη μετά την πώληση.